
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2007 (год. XVI), ISSN 0861-7902

ФИЛОЛОГИЧЕСКИ СБОРНИК

**Филологически сборник. Ред. Л. Н. Скаковская,
Е. Н. Брызгалова. Вып. I. Тверь – Велико Търново, 2006.**

През 2006 г. при гостуване в Тверския държавен университет доц. д-р Росинка Събева, заместник-декан по научната работа на Филологическия факултет при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”, споделя идеята си за издаване на съвместен сборник със своя руски колега. Предложението е одобрено от двамата ректори – проф. Алексей Кудинов, заслужил деятел на науката на РФ, и проф. дфн Иван Харалампиев, които пожелават на това начинание плодотворна работа и успехи в укрепване на контактите между учените в двете страни.

Няколко месеца по-късно, в навечерието на откриването на новата учебна година, в гр. Твер излиза от печат първият том на новия Филологически сборник, включващ научни разработки на преподаватели от двата университета.

В сборника са поместени общо 43 статии, 17 от които са от преподаватели във Великотърновския университет. Научните изследвания се отличават с особено тематично разнообразие и многоаспектност, обхващат целия спектър на филологическата проблематика.

Научните разработки на група колеги от Твер са свързани с родния им край (*Л. Н. Новикова*) и с използването на архивни материали от Тверския държавен музей (*Е. Н. Строганова, Е. И. Иванова, И. М. Ганжина, И. Б. Хоменко, М. Л. Логунов*).

Преплитането на историческата съдба на руснаците и българите пряко или косвено намира отражение в работите на *Е. Н. Строганова* – “Семья Гурко в письмах Е. В. Салиас де Турнемир” (за семейството на

ген. И. В. Гурко), както и на *М. М. Кедрова* – “Концепция Балканской войны в эпистолярно-творческом наследии Тургенева 1870-ых годов”. Интересни сведения за бита и културата на българите по време на Руско-турската война през погледа на руснаците представя *Е.И. Иванова* в разработката “Болгары глазами русских в этнографическом очерке времен Турецкой войны 1877 – 1878 гг.”, посочвайки както положителните, така и отрицателните оценки за отделни черти на българския етнос.

Интересни сведения за обществения бит в Тверска губерния в края на XIX в. откриваме в статиите на *Е.И. Иванова* и *И.Б. Хоменко* – “Концепт “чудо”: обыденная и религиозная составляющая”, а също и на *М.Л. Логунов* – “М.Е. Салтыков-Щедрин как автор проектов постановлений и предписаний тверского губернского правления”. С историята на правото е свързано и изследването на *С.Н. Смирнов*, “Основные тенденции развития права России в XVI – начале XVIII века”.

Три статии са посветени на историята на езика в различните му аспекти (синтаксис, фонетика, словообразуване) – това са “Структурно-семантические особенности простых предложений в челобитных XVII века” от *Е.А. Тихомирова*, “Вставка звуков в процессе фонетической адаптации христианских личных имен” от *И.М. Ганжина* и “Един общ словообразователен модел в старовисоконемски и старобългарски лични имена” от *М. Петков*.

Разнообразни по своята съдържателна насоченост са статиите, разглеждащи проблеми на съвременния руски и съвременния български език (морфология, словообразуване, диалектология, стилистика, терминология).

С високата ерудираност на автора и задълбочено познаване на материята се откроява разработката на *Ст. Буров* – “Теорията на категоризацията и именните класификации в граматиката”. В изследването си “Значение и употреба на предлога *ала* в съвременния български език” *В. Бонджолова* анализира един активно използван в съвременния български език предлог, който още не е намерил полагащото му се място в теоретичното представяне на предложната система.

О. Б. Власова разглежда в статията си “Мотивация в словообразователной паре, или гусеница как жена гуся” възможностите за различни семантични мотивации в словообразователната двойка, водещи до изопачаване на смисъла на деривата. Разработката на *А. Гецов* – “Манипулативен потенциал на инициалната референция в българската популярна преса”,

фокусира вниманието с изобилието на ярки примери, отразяващи обществено-политическия живот на съвременна България. Разнообразието на местните говори в родния край поражда интерес към тяхното изучаване, доказва *Л.Н. Новикова* в изследването си “Тверские говоры в призме основных этапов развития и становления науки о диалектах”. В работата “Българские полисемантические термины и их русские соответствия с меньшим количеством значений” *И. Атанасова* разглежда един фрагмент от цялостното изследване на терминологията на изобразителното изкуство в съпоставителен план.

В сборника са включени и три статии, засягащи проблеми на общото езикознание – *И.Б. Хоменко* проследява “Фрагмент языковой картины мира в дихотомии нормативное/ненормативное”, *К. Щерева* анализира “Екстралингвистични и интралингвистични фактори при лексикализацията на околната звукоподражания”, а *А. Петрова* разработва “Прототипният сценарий на радостта в балканските езици”.

Литературознанието привлича вниманието на изследователите с неразрешените си проблеми. В разработката “Комары да мухи”, или в чем находится смысл текста” *М.В. Строганов* излага разсъждения за смисъла на художествения текст, който всеки читател възприема по свой индивидуален начин. В работата си “Корней Васильев” *Л.Н. Толстого: становление жанра житийного рассказа*” *С. Ю. Николаева* се обръща към традициите на руската агиография в творчеството на руските писатели от XIX в. и разкрива механизма на превръщането на една първоначално замислена семейно-битова повест в типичен житиен разказ. *В. Сабоурин* прави генеалогическо изследване на литературната форма в “Произход на испанския пикаресков роман: раждането на формата”. В статията “К типологии жанра рок-поэзии” *В.М. Смелова* търси отговор на въпроса за жанровата принадлежност на рок-поезията. *В. Донеv* посвещава изследването си на редица концепции за “Теория на гротеската в руското литературознание през 60-те години на XX век”. *Е.Н. Брызгалова* насочва вниманието си към едно сложно, многоаспектно и почти неизследвано явление в руската литература в статията си “Сатирическая драматургия Серебряного века и театр А.П. Чехова”.

Литературен анализ на поезия е представен в работите на *В.А. Редкин* – “Онтологические основы поэзии Николая Рубцова”, и на *Б. Борисова* – “Образът на жената в ранната лирика на Хайнрих Хайне”. *А.А. Дударева* разкрива особеностите на стилистичната фигура “Контраст в поэ-

тике Марины Цветаевой”. Литературните разработки “Кочо, или тайното изкуство на обуцаря” от *А. Велкова-Гайдарджиева* и “Раковски” на Иван Вазов. Пътища и проломи” от *И. Павлова* са свързани със стихосбирката “Епопея на забравените”.

Група изследователи детайлно анализират основни проблеми в художествената литература и в произведенията на отделни творци: *Т.В. Белова* излага възгледите си за “Традиции “Истории одного города” Салтыкова-Щедрин в раннем творчестве Ильфа и Петрова”, а *Н. Няголова* пише под наслов “Ужасно жарко в России... (за една група мотиви в драматургията на А.П. Чехов). *А.Н. Скаковская* разкрива “Художественная символика устного народного творчества в романе А. Кима “Отец-лес”.

Преосмисляне на художественото наследство, нов прочит на литературни произведения се предлагат в работите на *И.В. Гладилина* и *Е.Г. Усовик* – “”Пустота” в языкевом сознании эпохи перемен (прочтение Чехова в эстетике постмодернизма) “, както и на *Е.Н. Василева* – “Творчество И.С. Соколова-Микитова: новый взгляд” и на *А. Огнѣв* – “О финале в “Тихом Доне” М. Шолохова”.

В статиите по методика на преподаването на руски език се поставят сериозни дидактически проблеми, чието решаване стимулира активността на учещите и повишава качеството на придобитите знания. В разработката “Знакомство с основами старославянского языка в процессе изучения русского языка в средней школе” *Н.М. Сергеева* обосновава потребността от повече знания по старобългарски език за осмисляне на учебното съдържание по роден (руски) език в средното училище. *Р. Събева* в изследването “Условия за формиране основите на межкултурно общуване” акцентува върху подготовката на бъдещите учители по руски език в българското училище, като обръща особено внимание на необходимостта от повече знания за общото и различното в бита и културата на двата етноса (българския и руския), илюстрирайки тази идея с различията в отбелязването на големия християнски празник Архангеловден. *А.П. Цоколь, О.М. Отментова* в статията “Учѣт будущей специальности студентов-экономистов и студентов гуманитарного профиля в процессе обучения русскому языку как иностранному на начальном этапе” разглеждат специфичните особености в обучението по руски език на чуждестранните студенти в Русия с оглед на избраната от тях специалност.

Преподавателите, занимаващи се с проблемите на обучението по литература, предлагат нови идеи за неговото усъвършенстване. *В.В. Волков*

и *Н.М. Иванова* в разработката си “Лингвометодическая интерпретация религиозных мотивов лирики (на материале творчества Н.С. Гумилева)” предлагат нов подход в обучението по литература – изучаване на традиционните духовни ценности на православието. В изследването си “Литературното образование и мъдростта на вековете” *В. Колева* разсъждава върху необходимостта от по-широкото използване на пословиците, поговорките, афоризмите и притчите в обучението на учениците в българското училище. *Р. Радев* изследва условията за повишаване на качеството на обучението по литература в българското училище в разработката “Спонтанността и активирането на читателя в литературното обучение”. Статията на *Т. Н. Андреева* “Самостоятелна работа на старшекласниците на уроци по литература” привлича вниманието на методистите към самостоятелната работа по литература, изтъквайки преимуществата на изследователския подход в обучението на учениците, с помощта на който могат да се решат редица сложни дидактически проблеми.

Иванка Атанасова